2243-0579/0

1/04/04

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument de la totalité des salles inférieures de la « Aula Magna » de l'ancien palais ducal du Coudenberg et du tronçon adjacent de l'ancienne rue Isabelle sis place Royale, à Bruxelles

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 22 et 23 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 17 janvier 2002 entamant la procédure de classement comme monument de la totalité des salles inférieures de la « Aula Magna » de l'ancien palais ducal du Coudenberg et du tronçon adjacent de l'ancienne rue Isabelle sis place Royale, à Bruxelles;

Vu l'avis du collège des bourgmestre et échevins de la Ville de Bruxelles émis le 30 mai 2002;

Vu l'avis de la Commission royale des monuments et des sites émis le 3 décembre 2003;

Considérant que le propriétaire n'a pas émis d'observation dans le délai prévu par l'article 20 de l'ordonnance du 4 mars 1993;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des Monuments et Sites,

Arrete:

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van de totaliteit van de benedenzalen van de « Aula Magna » van het voormalig hertogelijk paleis van de Koudenberg en van het aanpalend gedeelte van de voormalige Isabellastraat, gelegen aan het Koningsplein, te Brussel

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op artikelen 22 en 23;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 17 januari 2002 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van de totaliteit van de benedenzalen van de « Aula Magna » van het voormalig hertogelijk paleis van de Koudenberg en van het aanpalend gedeelte van de voormalige Isabellastraat, gelegen aan het Koningsplein, te Brussel;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van de Stad Brussel uitgebracht op 30 mei 2002;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht op 3 december 2003

Overwegende dat de eigenaar geen opmerkingen heeft meegedeeld binnen de termijn opgelegd in artikel 20 van de ordonnantie van 4 maart 1993;

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en van de Staatssecretaris, belast met Monumenten en Landschappen,

Besluit:

GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE • CHANCELLERIE • COMMISSION ROYALE DES MONUMENTS ET DES SITES

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING • COLLEGE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEBIEDSCOMMISSIE • KANSELARIJ

Article 1er - Est classée comme monument la totalité des salles inférieures de la « Aula Magna » de l'ancien palais ducal du Coudenberg et du tronçon adjacent de l'ancienne rue Isabelle sis place Royale, connus au cadastre de Bruxelles, 4e division, section D, 4e feuille, sous la voirie communale, en raison de leur intérêt historique et archéologique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend les voiries, parties de voiries, ainsi que l'ensemble des parcelles ou parties de parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 01 AVR. 2004

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Artikel 1 - Wordt beschermd als monument de totaliteit van de benedenzalen van de « Aula Magna » van het voormalig hertogelijk paleis van de Koudenberg en van het aanpalend gedeelte van de voormalige Isabellastraat, gelegen aan het Koningsplein, bekend ten kadaster te Brussel, 4de afdeling, sectie D, 4de blad, onder de gemeentewegen, wegens hun historische en archeologische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat de wegen, gedeelten van de wegen alsook het geheel van de percelen of gedeelten van de percelen opgenomen in de omtrek, zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 01 AVR. 2004

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatsecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE · CHANCELLERIE · COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAEREBOUT

KANSELARIJ

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING · COLLEGE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE · KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DES SALLES INFERIEURES DE LA « AULA MAGNA » DE L'ANCIEN PALAIS DUCAL DU COUDENBERG ET DU TRONÇON ADJACENT DE L'ANCIENNE RUE ISABELLE SIS PLACE ROYALE, A BRUXELLES

Réf. cadastrale : Bruxelles, 4e division, section D, 4e feuille, sous la voirie communale.

Description sommaire :

La grande salle de l'ancien palais du Coudenberg, dite « Aula Magna », a été construite, à la demande du duc Philippe le Bon, entre 1452 et 1461. Entre 1995 et 1999, la Société royale d'Archéologie de Bruxelles, en collaboration avec le Service des fouilles archéologiques de l'Université libre de Bruxelles, a mené à bien le dégagement de la totalité des vestiges du bâtiment. Dans le cadre du réaménagement de la place Royale, les vestiges mis au jour ont été recouverts par une dalle de béton permettant leur maintien en place et leur accessibilité au public, tout en rendant à la place son aspect d'origine. Cette structure contemporaine ne fait pas l'objet du classement.

Les vestiges de la «Aula Magna » sont situés sous la place Royale. Il s'agit d'un bâtiment dont l'espace intérieur atteint 40 m x 16 m 30. Les murs extérieurs présentent une épaisseur de 2 m 20 à 2 m 65. Chaque angle du bâtiment est renforcé d'une tour polygonale à pans coupés. Outre les quatre tours d'angle, une cinquième flanque la façade orientale. L'intérieur est constitué de quatre parties :
- une grande cuisine avec plusieurs âtres de cheminées située au nord du bâtiment sur toute sa largeur;
- un couloir central divisant le reste du bâtiment en deux parties dans le sens de la longueur;
- une série de salles basses à l'est du couloir central présentant également des âtres de cheminées et un escalier menant à l'origine dans la cour située devant le bâtiment;
- une série de salles hautes dallées ou pavées à l'ouest du couloir central.

Les murs extérieurs sont construits en moellons de grès bruxellien tandis que la totalité des murs intérieurs sont construits en briques « espagnoles ». La plupart des sols sont en briques posées à plat ou sur chant, parfois aussi en pavés de grès bruxellien et on trouve également quelques dalles de pierre bleue.

A l'ouest de l'Aula Magna, les vestiges de la rue Isabelle sont conservés. Ils sont bordés par les vestiges des façades de la partie haute de la cour d'Hoogstraeten, dont une partie est déjà classée sur la parcelle voisine. Cette rue d'origine médiévale avait été redressée sous le règne des archiducs Albert et Isabelle afin de faciliter les communications entre le quartier du palais et la collégiale des Saints-Michel-et-Gudule.

Bibliographie : P.-P. BONENFANT, Les restes tangibles de l'Aula Magna de Philippe le Bon, *Le quartier royal*, Bruxelles, 1998, pp. 97-113.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

L'ancien palais du Coudenberg est la résidence des ducs de Brabant sans doute depuis le XIe siècle. Les princes bourguignons, espagnols et autrichiens ou leurs représentants y ont séjourné voire résidé jusqu'à l'incendie de 1731 qui le détruisit en grande partie.

La « Aula Magna » de Philippe le Bon est une salle de grande envergure qui pouvait rivaliser avec les plus grands palais européens de cette époque. Il s'agit d'un monument auquel plusieurs fonctions se rattachent et qui fait figure de symbole du pouvoir du prince dans la ville. Tous les plans et vues de Bruxelles dessinés depuis sa construction l'ont représentée, elle appartenait pleinement au paysage urbain du Pentagone. A ce titre, elle présente un intérêt historique, archéologique, architectural et même touristique qui est reconnu par tous.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
POUVOIR RÉGIONAL DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE

Ces vestiges récemment mis au jour conservent une authenticité archéologique intacte et permettront la poursuite de l'étude scientifique du monument dont certains aspects sont encore méconnus à ce jour. En effet, la recherche en la matière évolue continuellement et il est donc indispensable de maintenir à disposition des historiens et des archéologues toutes les données encore disponibles à propos de l'ancien palais, pour permettre toutes les analyses qui pourraient s'avérer nécessaires et tous les examens et réexamens que la progression des connaissances imposera.

Bibliographie : A. SMOLAR-MEYNART, Des origines à Charles Quint, A. VANRIE, De Philippe II à la fin du XVIIIe siècle, K. DE JONGE, Le contexte européen, *Le Palais de Bruxelles. Huit siècles d'art et d'histoire*, Bruxelles, 1991, pp. 15-90, 91-160 et 161-172.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 0 1 AVR. 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

CHANCELLERIE

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT DE TOTALITEIT VAN DE BENEDENZALEN VAN DE « AULA MAGNA » VAN HET VOORMALIG HERTOGELIJK PALEIS VAN DE KOUDENBERG EN VAN HET AANPALEND GEDEELTE VAN DE VOORMALIGE ISABELLASTRAAT, GELEGEN AAN HET KONINGSPLEIN TE BRUSSEL

Kadastrale gegevens: Brussel, 4de afdeling, sectie D, 4de blad, onder gemeentelijke wegen

Beknopte beschrijving:

De grote zaal van het voormalige paleis van de Koudenberg, de zogenaamde « Aula Magna », werd gebouwd in opdracht van hertog Filips de Goede, tussen 1452 en 1461. Tussen 1995 en 1999 voerde de Société royale d'Archéologie de Bruxelles er, in samenwerking met de Service de fouilles archéologiques van de Université libre de Bruxelles, archeologische opgravingen uit waarbij de totaliteit van de overblijfselen van het gebouw werden blootgelegd. In het kader van de heraanlegwerken van het Koningsplein, werden deze overblijfselen afgedekt met een betonnen plaat teneinde ze ter plaatse te bewaren en toegankelijk te maken voor het publiek, zonder de oorspronkelijke vormgeving van het plein te wijzigen. Deze moderne structuur maakt geen deel uit van de bescherming.

De overblijfselen van de « Aula Magna » bevinden zich onder het Koningsplein. Het gaat om een gebouw waarvan de binnenruimte 40 m x 16 m 30 meet. De buitenmuren zijn 2 m 20 tot 2 m 65 dik. Elke hoek van het gebouw is versterkt door een polygonale toren met afgeschuinde zijden. Een vijfde toren flankeert de oostgevel. Het interieur is onderverdeeld in vier delen:

- een grote keuken met verschillende haarden die aan de noordkant over de gehele breedte van het gebouw loopt ;
- een centrale gang die de rest van het gebouw in de lengte over twee delen verdeelt ;
- een reeks lage zalen ten oosten van de centrale gang, eveneens met haarden en met een trap die oorspronkelijk naar de binnenplaats voor het gebouw leidde ;
- een reeks hoge zalen, betegeld of geplaveid, ten westen van de centrale gang.

De buitenmuren zijn opgetrokken in breuksteen van brusseliaanse zandsteen terwijl alle binnenmuren van « Spaanse » baksteen zijn. De meeste vloeren zijn van platgelegde of op hun kant gezette baksteen, sommige vloeren zijn echter geplaveid met brusseliaanse zandsteen en er werden zelfs enkele tegels van blauwe hardsteen aangetroffen.

Ten westen van de Aula Magna bleven de overblijfselen van de Isabellastraat bewaard. Ze worden omgeven door de gevelfragmenten van het hoge deel van het Hof van Hoogstraeten, waarvan een deel op het aanpalend perceel al beschermd is. Deze van oorsprong middeleeuwse straat werd rechtgetrokken tijdens het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella om een betere verbinding tussen de wijk van het paleis en de Sint-Michiels-en-Sint-Goedelecollegiale mogelijk te maken.

Bibliografie: P.-P. BONENFANT, Les restes tangibles de l'Aula Magna de Philippe le Bon, *Le quartier royal*, Bruxelles, 1998, pp. 97-113.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed:

Het voormalige paleis van de Koudenberg was, wellicht vanaf de 11de eeuw, de verblijfplaats van de hertogen van Brabant. De Bourgondische, Spaanse en Oostenrijkse prinsen of hun vertegenwoordigers verbleven of woonden hier zelfs, tot aan de brand van 1731, die het paleis grotendeels in de as legde.

De « Aula Magna » van Filips de Goede is een omvangrijke ruimte die niet hoeft onder te doen voor de grootste Europese paleizen uit die tijd. Het gaat om een architecturaal complex dat verschillende functies bekleedde en tegelijkertijd de soevereine macht in de stad symboliseerde. Het paleis werd, sinds zijn bouw, op alle plannen en afbeeldingen van Brussel afgebeeld en nam duidelijk een belangrijke rol in [illegible]

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
KANSELARIJ
COLLEGE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

stadsbeeld van Brussel. In dat opzicht bezit het dan ook een door iedereen erkende historische, archeologische, architecturale en zelfs toeristische waarde.

De onlangs blootgelegde overblijfselen hebben hun archeologische authenticiteit bewaard en laten toe het wetenschappelijk onderzoek van het monument voort te zetten en zo een betere kijk te geven op sommige – tot nu toe onbekende – aspecten. Het onderzoek terzake evolueert immers doorlopend en het is dus van het grootste belang dat historici en archeologen over alle gegevens in verband met het hertogelijk paleis beschikken om de noodzakelijk analyses alsook alle onderzoeken en hernieuwde onderzoeken uit te kunnen voeren die de steeds toenemende kennis vereist.

Bibliografie: A. SMOLAR-MEYNART, A. VANRIE, K. DE JONGE e.a., *Het paleis van Brussel: acht eeuwen kunst en geschiedenis*, Brussel, 1991, pp. 15-90, 91-160 en 161-172.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 01 AVR. 2004

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

De Staatsecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAPEROT

KANSELARIJ

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING • GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE • COLLEGE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DES SALLES INFERIEURES DE LA « AULA MAGNA » DE L'ANCIEN PALAIS DUCAL DU COUDENBERG ET DU TRONÇON ADJACENT DE L'ANCIENNE RUE ISABELLE SIS PLACE ROYALE, A BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN DE BENEDENZALEN VAN DE « AULA MAGNA » VAN HET VOORMALIG HERTOGELIJK PALEIS VAN DE KOUDENBERG EN VAN HET AANPALEND GEDEELTE VAN DE VOORMALIGE ISABELLASTRAAT, GELEGEN AAN HET KONINGSPLEIN, TE BRUSSEL

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

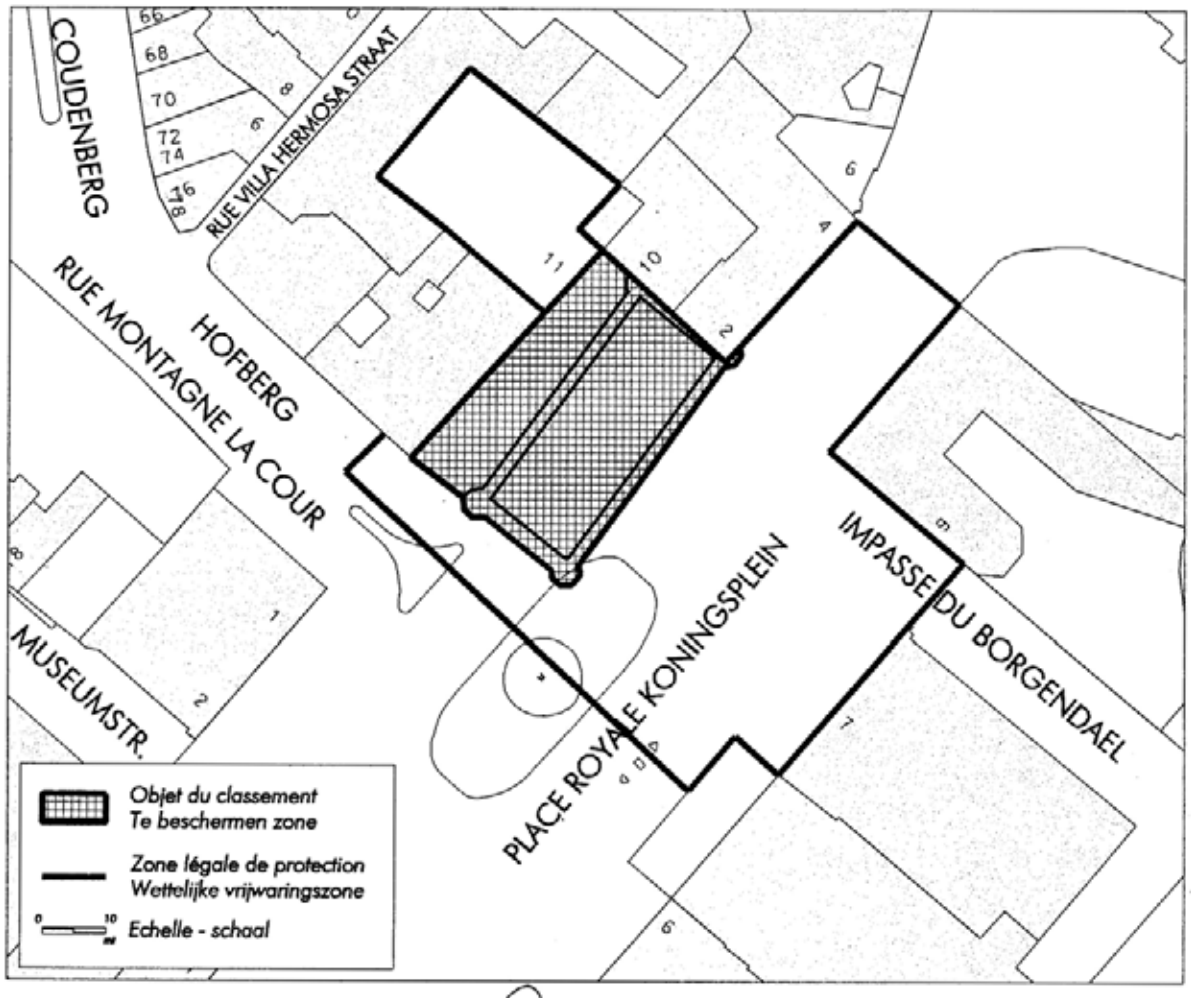

Vu pour être annexé à l'arrêté du 01 AVR. 2004

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 01 AVR. 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE
KANSELARIJ